

VSTUPNÍ ČÁST

Název modulu

Soužití v lidském společenství (H)

Kód modulu

SP-m-3/AG87

Typ vzdělávání

Všeobecné vzdělávání

Typ modulu

všeobecně vzdělávací

Využitelnost vzdělávacího modulu

Kategorie dosaženého vzdělání

H (EQF úroveň 3)

Vzdělávací oblasti

SP - Člověk a společnost

Komplexní úloha

Obory vzdělání - poznámky

Délka modulu (počet hodin)

16

Poznámka k délce modulu

Platnost modulu od

30. 04. 2020

Platnost modulu do

Vstupní předpoklady

Bez prerekvizit.

Modul je univerzálně použitelný pro širokou cílovou skupinu. Vstupním požadavkem jsou způsobilosti získané absolvováním ZŠ. Modul pracuje také se zkušenostmi žáků získanými informální cestou.

JÁDRO MODULU

Charakteristika modulu

Obecný cíl

Modul si klade za cíl, aby žák dovedl uplatňovat principy rovnosti a spravedlnosti, spolupráce, vzájemného dialogu, tolerance a respektu ve společnosti, ve které se vyskytují různé skupiny lidí a lidé s různými názory a postoji.

Obsahová charakteristika

Soužití různých skupin společnosti často vyvolává konflikty a rozepře. Žák má prostřednictvím modulu získat přehled o

ohniscích konfliktu v každodenním životě a v každodenních interakcích mezi jednotlivými skupinami (rasismus, diskriminace, xenofobie, nesnášenlivost, sexismus, stereotypizace, předsudky atp.) a předpokladech nekonfliktního soužití, strategií pro dosažení nekonfliktního soužití i jeho omezeních.

Problematika je založena na tématech genderové, náboženské, kulturní, etnické, sociální a generační rozmanitosti.

Hlavní roli v modulu hrají principy soužití různých společenských skupin v demokratické společnosti s přihlédnutím k nejvýznamnějším charakteristikám těchto skupin a souvisejícím aktuálním tématům.

Modul staví na faktografické základně (např. práce s klíčovými pojmy a charakteristikami různých skupin společnosti). Funkce modulu je však z velké části praktická a výchovná. Modul zahrnuje postoje a hodnotovou složku, včetně tvorby a obhajoby vlastního názoru.

Cílová skupina

Modul je určen žákům kategorie vzdělání H (s výučním listem) napříč všemi obory vzdělání.

Návaznosti modulu

Modul má vztah k následujícím (povinným) modulům: Člověk v demokratické společnosti (člověk a společnost), Právní záležitosti (člověk a společnost), Svět v souvislostech (člověk a společnost). Moduly lze řadit v libovolném pořadí.

Očekávané výsledky učení

- a) Žák odlišuje charakteristiky různých skupin společnosti od společenských stereotypů a předsudků o nich.
- b) Žák vysvětlí, v čem spočívá škodlivost projevů rasismu, diskriminace, xenofobie, nesnášenlivosti a sexismu.
- c) Žák navrhuje způsoby, kterými lze předcházet problémům v soužití různých skupin společnosti nebo je minimalizovat.
- d) Žák prezentuje a obhajuje svůj názor v diskuzi.

Obsah vzdělávání (rozpis učiva)

Obecná rovina:

- konflikt mezi skupinami společnosti: rasismus, diskriminace, xenofobie, nesnášenlivost, sexismus, šikana...
- předpoklady harmonického soužití různých skupin společnosti (spolupráce, dialog, tolerance a respekt, rovné příležitosti atd.)
- společenské stereotypy a předsudky o skupinách společnosti vs. realita; možnosti odstranění předsudků

Aplikovaná rovina:

Obecný obsah vzdělávání (viz „Obecná rovina“) je vhodné zpracovat konkrétně na tématech různých skupin společnosti:

- genderová identita: muži, ženy, třetí pohlaví, sexuální menšiny a většinová společnost
- nejvýznamnější náboženství současného světa a ateismus
- kulturní, etnická, sociální a generační rozmanitost

Kromě obsahu vzdělávání aplikovaného na konkrétní skupiny společnosti by si žák měl vždy osvojit charakteristiku dané skupiny společnosti a s ní související hlavní společenská témata.

Ve výběru skupin společnosti, se kterými se bude pracovat, je možné zohlednit úroveň, společenský kontext a preference třídy, lokalitu, ve které se škola nachází, či aktuální dění v ČR a ve světě.

Učební činnosti žáků a strategie výuky

Důraz je vhodné klást na činnostní strategie, prožitek žáků (aktivity s „aha“ efektem) a diskuzi žáků. Je žádoucí konfrontovat žáka (osobně nebo zprostředkovaně) s kontextem jiných skupin společnosti a pracovat na odstraňování stereotypů a předsudků nebo jejich minimalizaci. Modul by měl také vést k osvojení základních znalostí, které slouží jako podklad utváření komplexnějších kompetencí žáka.

Pro dosažení výsledků učení jsou doporučeny následující činnosti (pozn. není nutné využít všechny):

- konfrontace s reálnými příběhy zahrnující problematiku konfliktu mezi skupinami společnosti, stereotypů/předsudků

(z textu, nahrávky, videa, reálného setkání) s následnou reflexí/diskuzí

- beseda a sdílení zkušeností s příslušníky různých společenských skupin (genderové, náboženské, kulturní, etnické, sociální a generační skupiny)
- sdílení osobních zkušeností s negativním efektem „nálepkování“
- diskuze ve třídě
- brainstorming, myšlenkové mapy (např. stereotypy a předsudky; projevy rasismu, diskriminace, xenofobie, nesnášenlivosti a sexismu; zásady soužití)
- práce s problematickými výroky na sociálních sítích či v médiích a jejich dopady na konkrétní skupinu společnosti
- práce ve skupinách na projektování řešení konkrétních problémů v soužití mezi skupinami společnosti (např. miniprůzkum na konkrétní problém, analýza problému, návrh a prezentování řešení)
- v rámci skupinové práce charakterizovat jednotlivé společenské skupiny s prezentací výsledku (např. různá náboženství, kultury, etnika, sexuální menšiny)
- vyhledání a zpracování projevů nesnášenlivosti, rasismu, diskriminace a jejich důsledků v současném světě i v nedávné minulosti (např. koncentrační tábory pro Židy a Romy)
- výklad učitele (např. definice základních pojmů a charakteristik skupin společnosti)

Zařazení do učebního plánu, ročník

VÝSTUPNÍ ČÁST

Způsob ověřování dosažených výsledků

Vzdělávací modul má především vést žáka k toleranci a respektu k příslušníkům různých skupin společnosti a poskytnout mu informace o nich, včetně toho, v čem se tyto skupiny liší od většinové společnosti, ale i toho, co mají všichni společné. Hlavním předpokladem pro splnění modulu je, že žák projde osobní zkušeností s tématem a s řešením praktických úkolů. Následně je hodnocen na základě stanovených kritérií.

Dosažení výsledků učení je vhodné ověřovat jak v průběhu modulu (formativní hodnocení, průběžné znalostní zkoušení), tak na konci modulu, kdy se vyhodnotí úroveň získaných znalostí a dovedností žáka, jeho zapojení do pracovních aktivit a výsledky praktických činností.

Tipy:

- V případě týmové práce je nutné předem určit podíl každého člena týmu na plánovaném výsledku.
- Při hodnocení praktických činností se nabízí také možnost vrstevnického hodnocení.
- Při diskuzi je možné žáka hodnotit na základě jeho vyjadřování a argumentace, nikoliv za jeho osobní názory.

Kritéria hodnocení

Modul žák splní, pokud jeho práce v průběhu modulu naplňuje následující body:

a) žák odlišuje charakteristiky různých skupin společnosti od společenských stereotypů a předsudků o nich

- žák charakterizuje jednotlivé skupiny společnosti
- žák identifikuje stereotypní/předsudečné výroky o vybraných skupinách společnosti ve svém okolí (vč. osobní a online komunikace a médií)
- žák na příkladu vysvětlí, kdy je člověk znevýhodněn společenskými stereotypy a předsudky a jak se tomu brání

b) žák vysvětlí, v čem spočívá škodlivost projevů rasismu, diskriminace, xenofobie, nesnášenlivosti a sexismu

- žák definuje pojmy rasismus, diskriminace, xenofobie, nesnášenlivost a sexismus
- žák identifikuje projevy rasismu, diskriminace, xenofobie, nesnášenlivosti a sexismu ve svém okolí (vč. osobní a online komunikace a médií)
- žák na příkladu vysvětlí, jaký dopad má rasismus, diskriminace, xenofobie, nesnášenlivost či sexismus na osoby, které jsou obětí, a na osoby, které se těchto projevů dopouštějí

c) žák navrhuje způsoby, kterými lze předcházet problémům v soužití různých skupin společnosti nebo je minimalizovat

- žák na příkladu identifikuje problém v soužití různých skupin společnosti
- žák na příkladu popíše zájmy problémem dotčených stran
- žák na příkladu formuluje zásady harmonického soužití různých skupin společnosti

d) žák prezentuje a obhajuje svůj názor v diskuzi.

- žák formuluje svůj názor a podkládá ho argumenty
- žák ověřuje fakta, na kterých staví svůj názor a argumentaci
- žák respektuje právo na názor ostatních partnerů v diskuzi

Doporučená literatura

Interkulturní vzdělávání: https://www.varianty.cz/download/docs/128_interkulturni-vzde-la-va-ni-i.pdf

Interkulturní vzdělávání II: https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/interkulturni_vzdelavani_ii.pdf

Argumentační fauly: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/argumentacni-fauly>

Aktivita Co vidíte?: <https://www.varianty.cz/metodicke-listy/14-co-vidite>

Aktivita Černobíle (str. 9–12): <https://celsuz.cz/res/archive/002/000395.pdf?seek=1327676721>

Aktivita Jaký je? (str. 35): <http://www.in-ius.cz/dwn/ja-a-oni-jsme-my/ja-a-oni-jsme-my-mkv.pdf>

Aktivita Kritika islámu či xenofobie? (136–146): <https://svet.charita.cz/res/archive/059/006774.pdf?seek=1503933910>

Aktivita Kulturní batoh (str. 104): <https://www.varianty.cz/active-citizens/flipviewerxpress.html>

Aktivita Menšiny (str. 84–85):

http://www.obcanskevzdelavani.cz/uploads/8684ea384156c7a4d09369659cb769bdbc434e80_uploaded_cov2012-vyuka_demokracie.pdf

Aktivita Most přes Wadi: <https://www.jsns.cz/lekce/15672-most-pres-wadi>

Aktivita Proč ten šátek? (str. 31–57): <https://celsuz.cz/res/data/003/000515.pdf>

Aktivita Rovnost mužů a žen: <http://www.vychovakobcanstvi.cz/rovnost-3-hodina-rovnost-muzu-a-zen>

Aktivita Velká světová náboženství: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/2856/bohatstvi-kultur-projekt-velka-svetova-nabozenstvi.html/>

Aktivita Vítkov (str. 66–68): <http://gabal.eu/img/DvE-aktivita.pdf>

Aktivita Všichni jsme si rovni: <http://www.vychovakobcanstvi.cz/vsichni-jsme-si-rovni>

Aktivita Zatajené dopisy: <https://www.jsns.cz/lekce/18889-zatajene-dopisy>

Poznámky

V úspěšnosti průběhu modulu hraje zásadní roli učitel a jeho vedení a podpora, které poskytuje žákům při provádění učebních činností.

Obsahové upřesnění

VV - Všeobecné vzdělávání

Materiál vznikl v rámci projektu Modernizace odborného vzdělávání (MOV), který byl spolufinancován z Evropských strukturálních a investičních fondů a jehož realizaci zajišťoval Národní pedagogický institut České republiky. Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Pavel Vymazal. [Creative Commons CC BY SA 4.0](#) – Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.